

روزنه

محمدجواد ظریف:

امنیت را تولید می‌کنیم مصرف نمی‌کنیم

● **شرق:** پنجشنبه، یک روز بعد از آنکه استعفای وزیر خارجه پذیرفته نشد، محمدجواد ظریف در دو همایش سخنرانی و متنی را نیز در صفحه اینستاگرام خود منتشر کرد. او در دانشگاه علوم پزشکی تهران با بیان اینکه دنیا در حال تغییر است و در عرصه جهانی تغییرات اساسی رخ داده، گفت: «آیا وقتی گفتیم «نه شرقی نه غربی» یعنی می‌خواهیم با همه دنیا بجنگیم و اگر یک روز مثلا رابطه‌مان با فلان کشور شرقی خیلی خوب باشد، دیگران به ما بگویند که شما غرب را رها کرده‌اید و گرفتار شرق شده‌اید و برخلاف شعار «نه شرقی و نه غربی» عمل کرده‌اید؟ به نظر من باید استقلال را در بستر تاریخی که این موضوع به شعار مردم ایران تبدیل شد، مورد بررسی قرار دهیم و به آن توجه کنیم».

به گزارش ایسنا، ظریف ادامه داد: «در دوران رژیم قبلی جایگاه ما در معادلات جهانی مشخص بود و مکانی می‌دانستند که ما به کدام قطب نزدیک و وابسته هستیم. در واقع مردم در اعتراض به این شرایط در جریان پیروزی انقلاب اسلامی استقلال را به‌عنوان یکی از شعارهای محوری خود مطرح کردند و اگر چنین مطالبه‌ای وجود نداشت و محقق نمی‌شد امروز شخصی مثل ترامپ می‌توانست بیاید و ادعا کند که اگر آمریکا دو هفته از ایران حمایت نکند، مردم ایران مجبور می‌شوند به زبانی غیر از زبان فارسی صحبت کنند». آنها اکنون نمی‌توانند چنین چیزی را در مورد ما بگویند؛ چراکه ما در مسیری حرکت کردیم که امنیت و پیشرفت و توسعه‌مان درون‌زا است. ما به مردم خود متکی هستیم. این به معنای کناره‌گیری، عزلت و جداشدن از دنیا نیست».

او گفت: «اینکه مردم ما مقاومت می‌کنند، به این معنا نیست که بگوئیم ما کاری نکنیم، چون مردم مقاومت می‌کنند. ما باید هزینه‌های مردم را کم کنیم. ما باید هزینه دانشمندانمان را کم می‌خواهند کار تحقیقاتی انجام دهند، کم کنیم و به آنها در مسیر تحقق خواسته‌هایشان کمک کنیم. ما امروز امتیاز را تولید می‌کنیم و مصرف نمی‌کنیم».

خوشونت برای هیچ‌کس امنیت نمی‌آورد

وزیر خارجه همچنین در آیین «جهان نوروز» که با حضور سفرای کشورهای مشترک در پرورنده ثبت جهانی نوروز برگزار شد، گفت: «اساسنامه یونسکو با این جمله شروع می‌شود «چون جنگ در ذهن مردم شکل می‌گیرد، باید صلح را نیز در ذهن افراد جای دهیم». ما امروز در دنیا با مشکل فهم و شناخت مواجهیم با بهره‌گیری از این جملات باید مشکلات را برطرف کنیم».

ظریف افزود: «ما نیاز داریم که تفکر مبتنی بر قدرت، سلطه، استفاده از سلاح‌های مخرب را به تفکر گفت‌وگو، فراگیری و همراهی و همزیستی در خانه‌هایمان، جامعه و کشور، منطقه و جهان تبدیل کنیم. خوشونت در خانه و جامعه، کشور و جهان برای هیچ‌کس امنیت نمی‌آورد؛ باید پی‌پذیریم که ما در یک کشتی نشسته‌ایم. در جهان ایران و منطقه همه در همان نقطه‌ایم. ما می‌رات‌داران فرهنگ نوروز نباید بین خود جنگ دعوا داشته باشیم. نباید بین هند و پاکستان درگیری اتفاق بیفتد». او گفت: «باید به همه دنیا از زبان ایران و سرزمین نوروز و فرهنگ نوروز بگوئیم که با سلطه‌گری صلح فراهم نمی‌شود. با رفتار و اندیشه نوروزی‌مان به دنیا نشان دهیم دوران هژمونی و دوران سلطه‌گری تمام شده است. باید بدانند وقتی هفت تریلیون دلار هزینه کردند تا امروز فقط شرایط برایشان بدتر شده است. اگر ۷۰۰ تریلیون دلار هم هزینه کنند، تا زمانی که نفهمند بشیرت یک آینده و مشکلات مشترک دارد، نمی‌توانند روی صلح را ببینند. چون باید همه در صلح باشند تا همه افراد در صلح باقی بمانند».

همه در یک کشتی نشسته‌ایم

محمدجواد ظریف همچنین روز پنجشنبه در اینستاگرام متنی درباره استعفای خود منتشر کرد. در پیام وزیر خارجه آمده است: «درای بیکران محبت مردم بزرگ و دلاور ایران و نمایندگان ارجمندشان، اظهارات بزرگوارانه برادر عزیزم سردار سرافراز قاسم سلیمانی، نامه سخاوتمندانه و برصلابت ریاست محترم جمهوری و کرامت و لطف پدرانه رهبر فرزانه انقلاب اسلامی، عزم من و همکارانم در وزارت امور خارجه برای پاسداری از منافع ملی و حقوق این مردم بزرگ را دوجندان نمود. این وفای و همدلی رمز پیروزی و پیشرفت این ملت بزرگ در طول چهل سال گذشته بوده است و نیز بزرگ‌ترین دلیل شکست سلطه‌گران که منافع خود را در ایجاد شکاف در جامعه ایرانی جست‌وجو کرده‌اند...تمامی ما ایرانیان بدون توجه به گرایش سیاسی و یا مذهب و قومیت در یک کشتی نشسته‌ایم و چه نیکوست که در آستانه نوروز، همه دغدغه‌های مشترک خود را به امید و فرصتی برای امنیت و پیشرفت درون‌زای ایران عزیز و برون‌گرایی خودباورانه و تعامل سازنده با جهان تبدیل کنیم تا کشتی ایران عزیزمان در دریای پرتلاطم جهان پساغربی مسیر پیشرفت و تعالی را ببیماید».

دیپلماسی

تک و پاتک سفیران تهران و لندن در کشور میزبان بر سر بی‌سی فارسی

جدال ۲ همتا در تهران و لندن

که به آن حمله می‌کنند، اعتبار خود را افزایش نمی‌دهند، بلکه همان‌طور که واکنش‌ها نشان می‌دهد، توهجات را متوجه مقایسه [بین بی‌بی‌سی] و خبرگزاری‌های ایران می‌کنند».

بعیدی‌نژاد هر چند به این بگویم‌گو ادامه نداد، اما در رشته‌توبیتی موضع خود را بیشتر بسط داد. سفير تهران در لندن در بخشی از مجموعه توبیت‌های خود نوشت: «شبکه بی‌بی‌سی از حق اشتراک تأمین می‌شود ولی حق اشتراکی که توسط هر انگلیسی دارنده تلویزیون باید پرداخت شود که فعلا برای هر شخص حدود صدوچهل‌پنچ پوند در سال است. بودجه بی‌بی‌سی توسط دولت تعیین، توسط مجلس تصویب و توسط عموم مردم پرداخت می‌شود. طبیعتا هزینه‌کرد بودجه بر اساس سیاست‌های کلان کشور تحت نظارت دولت است... منابع مالی دیگر شامل کمک مستقیم دولت انگلیس، کمک‌های حامیان و بنیادهای بین‌المللی و البته حق اگهی و دریافت‌های خاص دیگر هم به بودجه بی‌بی‌سی کمک می‌کند».

بعیدی‌نژاد در ادامه به رادیو فارسی بی‌بی‌سی برگشت که قدمت آن به مراتب بیشتر از شبکه فارسی است و نوشت: «در ایران، فعالیت رادیو بی‌بی‌سی فارسی ابتدا با هدف مقابله با نفوذ نازیسم آغاز گردید که بعدها برای مقابله با نفوذ کمونیسم ادامه یافت. اما برای تأثیرگذاری بر افکار عمومی، مأموریت این رادیو در مسیر خالت در امور داخلی ایران قرار گرفت که نمونه‌های روشنی در دوره‌های مختلف ایران دارد... در اسناد محرمانه منتشره توسط بریتانیا، به بهره‌برداری مستقیم بولارد سفير

رونمایی رئیس‌جمهور روسیه از کارگروه خروج نیروهای خارجی از سوریه

بازی خطرناک پوتین در زمین سوریه

بهرام امیراحمدیان: روسیه در ۲ زمین بازی می‌کند؛ تهران- تل‌آویو

✎ **آیا سوریه در حال حاضر مزیت نسبی خاصی برای روسیه دارد که هم‌پیمان‌های دیگر این کشور نمی‌توانند آن را تأمین کنند؟**
ببینید، مسئله اصلی اینجا «معادله سوریه» است. در سوریه، هم ایران وجود دارد و هم روسیه. این دو، یک همکاری استراتژیک دارند، نه‌اینکه یک پیمان اتحاد استراتژیک امضا کرده باشند. در یک مقطعی دو کشور منافع و تهدیدهای مشترکی دارند که باعث می‌شود با هم و در یک مجموعه‌کاری‌کنند؛ البته هر یک به دنبال منافع خود هستند و نگرانی‌های خاص خودشان را دارند.

اگر ایران، ترکیه و روسیه با همدیگر همکاری می‌کنند به این مفهوم نیست که منافع مشترک است، بلکه به این معناست که هر یک منافع‌ای دارند که آن را دنبال می‌کنند. اسرائیل در جنوب سوریه قرار دارد و بخشی از این کشور را اشغال کرده است؛ بلندی‌های جولان. طبیعی است که این دولت اشغالگر می‌ترسد که اگر سوریه قدرت بگیرد، طبیعی است که به دنبال رفع اشغال سرزمین‌های خود خواهد بود. این دوباره مسئله خاورمیانه غربی را مطرح خواهد کرد. حالا در این معادله روسیه نیز وجود دارد که با اسرائیل رابطه دارد. اسرائیل می‌خواهد به نوعی آینده سوریه رقم بخورد؛ چه در تدوین قانون اساسی و چه در سهم‌خواهی و سهم‌دهی و مشارکت گروه‌ها در قدرت، که مرزهای اسرائیل را تضمین کند. بنابراین دستان تنها به روسیه می‌رسد که فعال‌پاشا نیز هست؛ آمریکا که در صحنه سوریه حضور ندارد. بنابراین اسرائیل نمی‌خواهد فرایند تقسیم‌قدرت یا تدوین قانون اساسی به‌گونه‌ای شود که جمهوری اسلامی ایران قدرتی به دست آورد که بتواند اسرائیل را تهدید کند؛ اینجاست که اسرائیل دست‌به‌دام روسیه می‌شود.

✎ **پس دو بحث سرزمین‌های اشغالی جولان مطرح است و نفوذ نظامی ایران در سوریه.**

ایران در منطقه جنوبی سوریه حضور دارد و طبیعی است که اسرائیل احساس خطر می‌کند. بنابراین نزدیکی اسرائیل به روسیه به همین دلیل است، اما از طرفی دیگر، اگر به روابط اقتصادی هم نگاه کنیم، با وجود کوچکی اسرائیل حجم روابط اقتصادی با روسیه بیشتر از ایران است. اگر ایران در سال گذشته ۱۰۲ میلیارد دلار واردات از روسیه داشته، اسرائیل دو میلیارد واردات دارد. روسیه به نوعی از لابی‌یهودی‌ها هم استفاده می‌کند، البته

وقت انگلیس از این رادیو از یک طرف و نارضایتی مسئولان بی‌بی‌سی از دخالت‌های زیاد مستقیم نمایندگان وزارتخانه‌های دولتی در تنظیم مطالب در دوره‌های متفاوت تاریخی ایران از جمله سال‌های ملی‌شدن صنعت نفت اشاره شده است».

این دیپلمات شناخته‌شده ایران در ادامه با اشاره به سندی که شبکه رادیو چهار بی‌بی‌سی درباره مداخله بی‌بی‌سی فارسی در امور داخلی ایران منتشر کرده، نوشت: «این رادیو بی‌بی‌سی فارسی است که برای اطلاع شاه، اسم رمز شروع کودتا علیه مصدق را اعلام می‌کند. اسم رمز عملیات کلمه «دقیقا» است که در جمله همیشگی «اینجا لندن است، الان ساعت دوازده نیمه‌شب به وقت تهران است» اضافه می‌شود. بعیدی‌نژاد در انتهای این مجموعه نوشته مستقل، تلاش کرد پاسخ آخرین کنایه همتای خود را بدهد: «علی‌رغم هزینه‌ها و بودجه سنگینی که بی‌بی‌سی دارد، بر اساس آخرین آمار رسانه‌ای در انگلیس، از هر شش نفر تنها یک نفر در انگلیس به اخبار و تحلیل‌های بی‌بی‌سی اعتماد دارد». این اولین‌بار نیست که سفير تهران در لندن به رسانه‌های فارسی‌زبان مستقر در این کشور واکنش نشان می‌دهد. در روزی که اهواز شاهد یک حمله تروریستی به رژه نیروهای نظامی و مردم بود، شبکه ایران اینترنشنال با سخنگوی گروه تروریستی الاحوازیه گفت‌وگویی تلفنی انجام داد. بعیدی‌نژاد در پی این اتفاق از شبکه ایران اینترنشنال به اف‌کام (سازمان تنظیم‌کننده مقررات رسانه‌ای بریتانیا) شکایت کرد.

این موضوع دوطرفه است. تعداد زیادی از اسرائیلی‌ها، روس‌تبار هستند که قبل از فروپاشی شوروی به سرزمین‌های اشغالی مهاجرت کرده‌اند. روسیه از همکاری با اسرائیل می‌تواند از کارت لابی اسرائیلی‌ها در ایالات متحده آمریکا استفاده کند. البته به‌نظر نمی‌رسد که روسیه در معادله سوریه منافع ایران را زیر پا بگذارد. منافع ایران و اسرائیل در سوریه متفاوت است و روسیه نمی‌خواهد هیچ‌یک را زیر پا بگذارد. روسیه می‌خواهد هم با ایران رابطه داشته باشد و هم با اسرائیل. روسیه برای ادامه حضور خود در خاورمیانه به ایران احتیاج دارد.

✎ **این موضوع چطور ممکن است؟ روسیه چطور می‌تواند منافع متعارض تهران و تل‌آویو را مدیریت کند؟**

روسیه یک دولت عملگر است و با هر دو بازی می‌کند. به‌نظر من روسیه منافع هر دو طرف را در نظر دارد [برای همین] منافع ایران علیه اسرائیل را در نظر نمی‌گیرد و منافع اسرائیل علیه ایران را لحاظ نمی‌کند؛ یعنی یک بازی بی‌طرف می‌کند، با هر دو طرف بازی می‌کند و نگرانی او هم این است که تروریسم توسعه پیدا نکند و تروریست‌هایی که از مناطق قفقاز و دیگر نواحی قفراسیون روسیه و آسیا مرکزی آمده‌اند، به آنجا برنگردند. بنابراین نگرانی ایران در نزدیکی روابط روسیه و اسرائیل درست نیست. روسیه نه به نفع ایران از اسرائیل دست می‌کشد و نه برعکس. خودش گفته دولت عمل‌گرای است و نه اندیلوگ. سفرهای زیادی که آقای تانیاپو به مسکو داشته، چه اشکالی برای ایران ایجاد کرده است؟ نگرانی ما در ایران این است که اسرائیل به نحوی در منطقه ایفای نقش کند که منافع ما در سوریه را بر هم بزند. این هوشاری ما را می‌طلبد که چگونه بازی کنیم. این صحنه عملیاتی است؛ از زمانی که روسیه در منطقه حضور دارد، فرماندهی نظامی منطقه‌ای پوتین است.

اخیرا گفته شده است حملات هوایی اسرائیل به مواضع ایران در سوریه با جراح سیز روسیه بوده و حتی ممکن است سامانه موشکی S300 و S400 خود را خاموش کرده...

✎ **یعنی به نظر شما روسیه همکاری کرده است؟**

عرض می‌کنم، موضوع این است که روسیه یک هماهنگی با اسرائیل دارد. از طرفی بازار تسلیحاتی خوبی برای روسیه به وجود آمده است؛ ترکیه S400 خریده و ایران هم خریدار S300 است. اگر این سامانه کارآمدی خود را نشان ندهد، مشتری خود را از دست می‌دهد. به نظر من روسیه بازی زیرکانه‌ای انجام می‌دهد.

زمانی‌که آمریکا از دریای مدیترانه با موشک‌های کروز، در اوایل ریاست‌جمهوری ترامپ به سوریه حمله کرد، روسیه گفته بود که اگر حمله صورت گیرد، سامانه موشکی ما عمل خواهد کرد و سکوهایی را نیز که از آن موشکی پرتاب شود، خواهد زد، ولی هیچ‌کاری نکرد. در صحنه بین‌الملل بازی‌های پیچیده و ابهام‌آمیزی وجود دارد. اما در ایران ما نباید از روسیه این انتظار را داشته باشیم که جبهه سوریه با ما همراه شود...؛ روسیه نشان داده که برای خودش منافع حداکثری می‌خواهد و اگر خود را ابرقدرت نداند یک قدرت منطقه‌ای، بزرگ و تأثیرگذار در محیط بین‌الملل می‌داند. روسیه حق وتو دارد و اخیرا به نفع وتو‌نلا از آن استفاده کرد. ما باید روسیه را به این طریق بشناسیم.

نگاه

جنگ و صلح در دنیای مدرن

حسن هادی - کارشناس روابط بین‌الملل

● تصور کنید در آمریکا افرادی زمام امور را دارند که به دنبال ابرقدرت‌بودن نیستند و کسانی در رأس اموزند که داعیه استقرار و حفاظت از صلح جهانی را ندارند. اگر اندک آمریکا کشوری بود که تمایلی به دخالت در امور کشورها نداشت و از این‌سوی دنیا به آن‌سوی دنیا لشکرکشی نمی‌کرد، چه اتفاقی در دنیا رخ می‌داد؟ جهانی خالی از جنگ، جهانی بدون ابرقدرت چگونه جهانی خواهد بود؟ به نظر مارکس قدرت یعنی «فرستی که یک انسان با شماری از انسان‌ها دارند تا اراده‌شان را حتی با وجود مقاومت دیگران، بر کنش جمعی تحمیل کنند». تحمیل در دنیا درست نقطه مقابل آزادی در ایجاد صلح و احترام به دموکراسی است. چرا جنگ به مذاق عده‌ای که جنشان‌مانند همه انسان‌ها از گوشت و پوست و استخوان است و خود و خانواده‌شان چوبست در این اتاق خواهند سوخت، این چنین گواراست؟ آیا این همان قوه سحرآمیز قدرت است که زمامداران را مسخ و مسحور خود می‌کند؟ حتی به قیمت جان خودشان؟ سرنوشت شاهزاده رستوف در رمان مشهور جنگ‌وصلح تولستوی، بیانگر این واقعیت تلخ است که انسان همواره از بدو خلقت به‌دنبال حتی لحظه‌ای بدون تنش بوده است؛ از آن زمانی که قایل به دستور شیطان برادرش را کشت تا زمان ظهور خون‌خوارانی مانند اتیلا و هیتلر. همیشه در طول تاریخ انسان‌هایی بوده‌اند که با تاسی از هواهای نفسانی و مکتاب شیطانی خود، آرامش را از جهان زوده‌اند. آمریکا در اتاق‌های متعدد فکری که برای خود ساخته، به دنبال برقراری امپراتوری بزرگ دنیاست. نقشه‌های به‌اصطلاح پیچیده و جورواجور سناریوسازان این دستگاه‌های عریض‌وطویل مدام در حال برهم‌زدن آرامشی هستند که بشیرت بعد از آخرین جنگ جهان‌سوز دوم جهانی به دنبال آن می‌گردد. صلح جهانی در گرو عدم مداخله قدرت‌های بزرگ در امور داخلی کشورهای کوچک‌تر است. باید در آمریکا تحولات اساسی در نحوه تعامل با دنیا صورت پذیرد. دنیا در حال گذار به سوی یکپارچگی و صلح است. دهکده جهانی گنجایش بلندپروازی‌ها و خودمحوری‌های یک یا چند ابرقدرت مدعی را ندارد. باید پذیرفت با گسترش ارتباطات و استیلای شبکه‌های مجازی بر تصمیم‌سازی‌های فرامرزی، پوپولیسم نوین جهانی در حال رخ‌نمودن است. مزر در دنیای مجازی معنی ندارد. جهان دنیای مجازی جهانی‌بدون زمامدار و بدون حاکم است. مردم دنیا آرامش خود را در دنیای مجازی جست‌وجو می‌کنند و سعی در انطباق آن با دنیای واقعی دارند. جنبش جلیقه‌زرها در فرانسه یکی از این تلاش‌هاست. هدایت و سازماندهی این جنبش از طریق دنیای مجازی و کشاندن آن به دنیای واقعی نمونه عینی جدال برای دستیابی به آرامش است. کشورها باید به این واقعیت بزرگ و آشکار برسند که جهان در مدار صلح قرار گرفته است و هیچ قدرتی با هیچ نیرویی نمی‌تواند در این گذار مواج و خروشان که توده‌ها و ملت واحد جهانی آن را هدایت می‌کنند مقاومت کند. سردمداران آمریکا و کشورهای هم‌خط آنها که هنوز هم داعیه امپریالیستی در سر دارند باید پذیرند چاره‌ای جز تغییر رویه و استراتژی ندارند. راه‌های کسب سود و مشی اقتصادی‌شان را باید تغییر دهند، استعمار نو در حال افول است و کسب سود و تجارت باید در دنیایی خالی از زور و قدرت انجام پذیرد. اکنون کنش جمعی دنیا، تحمیل را نمی‌پذیرد. تعبیر مارکس از قدرت دیگر مفهوم عینی در دنیای مجازی جهانی ندارد. حاکمیت پایدار آینده در دستان کسانی است که با درک واقعیت قدرت نوین، فقط به صلح می‌اندیشند و پولشان را تنها در راه استقرار آرامش ملت‌ها خرج می‌کنند.

